

Datum
2017-04-28Miljö- och energidepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se

Miljö- och energidepartementets diarienummer: M2016/02191/Nm

Yttrande angående förslag till nya bestämmelser om små avlopp

Allmänt om Avloppsguidens användarförening och vårt yttrande

Avloppsguidens användarförening består av miljökontor som använder avloppsguiden.se. I dagsläget har Avloppsguiden 191 medlemmar vilket motsvarar 231 kommuner i och med att flera kommuner har sammanslagna miljökontor. Användarföreningen samlar en mycket stor andel av Sveriges tillsynsmyndigheter med avseende på små avlopp. Föreningen arbetar bland annat med att underlätta handläggningen av ärenden om små avlopp.

Användarföreningens styrelse består av ordförande, kassör, tre ledamöter samt en suppleant. Styrelsen företräder sex kommuner och har arbetat med tillsyn på små avloppsanordningar i många år. Inför remissen har styrelsen diskuterat med andra kommuner både regionalt och nationellt.

Inför denna skrivelse har användarföreningens styrelse skickat ut en enkät till föreningens medlemmar för att få in underlag. Enkäten har besvarats av 31 kommuner.

Vi är tacksam för möjligheten att lämna synpunkter på förslaget.

Nedan följer både övergripande synpunkter samt synpunkter för de olika specifika paragraferna. Synpunkterna är en sammställning av enkätresultatet samt övriga synpunkter som styrelsen erhållit genom andra former än enkäten. Kommentarer som medlemskommuner lämnat i och med enkäten kan läsas i bilaga.

Övergripande synpunkter

- I författningsförslagets målsättning saknas mål avseende kretslopp och resurshushållning, vilket är en av miljöbalkens ambitioner. Författningsförslaget bör ha som målsättning att andel hållbara små avlopp, där återföring av näringsämnen till åkermark möjliggörs, ökar. Det hade även varit önskvärt att ett helhetsgrepp på området, inklusive omhändertagande av avloppsfraktioner, hade tagits.

I dagsläget finns fler kommuner, exempelvis Södertälje och Uddevalla, som har visat på att det finns möjligheter att återföra näringsämnen från avloppsfraktioner från små avlopp och ytterligare kommuner är intresserade av detta arbete. För att nå våra miljömål

behövs dock att arbetet frågor om kretslopp och resurshushållning även sker på nationell nivå.

Eftersom en stor andel av Avloppsguidens användarförenings medlemmar vill ha en hållbar återföring av näringsämnen från små avlopp är de positiva inställda till bestämmelser som leder till att mängden extremt snålspolande toaletter som leds till slutna tank ökar.

Det behövs ett tydliggörande att miljöbalkens ambition om kretslopp och resurshushållning ska integreras aktivt vid prövning och tillsyn av avloppsanläggningar i författningsförslaget.

- Då Havs- och vattenmyndigheten inte har tillsynsvägledningsansvaret för hanteringen av avfallsfraktion hänskjuter förslaget dessa delar till Naturvårdsverket. Detta leder till en avsaknad av just system- och helhetssyn och är en svaghet i författningsförslaget vid prövning och kravställande på enskilda avlopp.

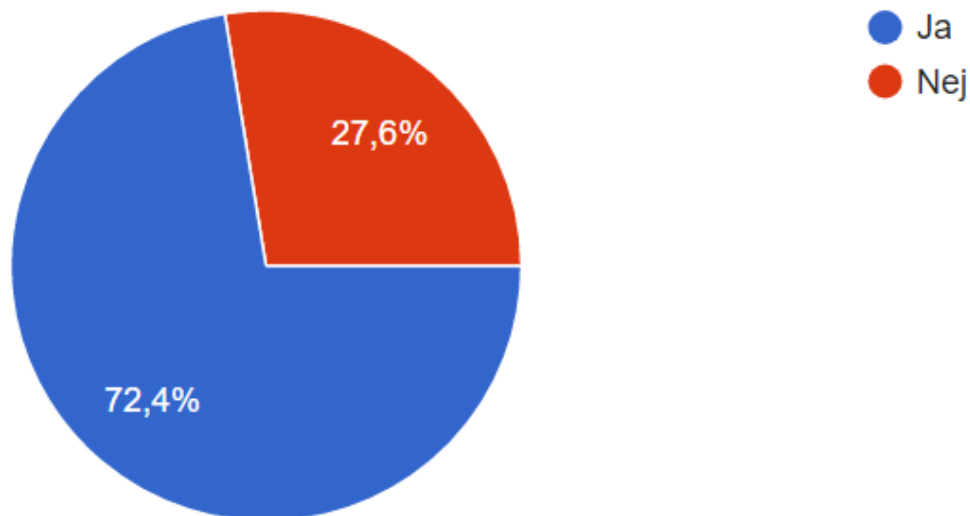
En av utgångspunkterna vid utformningen av regler för små avloppsanläggningar behöver vara system- och helhetssyn gällande både rening av avloppsvatten, återföring av näringsämnen och hantering av de olika avfallsfraktionerna som uppkommer. Detta är en förutsättning för att uppnå en hållbar näringsåterföring samt andra aspekter kring kretslopp och resurshushållning.

- Samsyn och samarbete mellan HaV och Naturvårdsverket behövs, för arbete med frågor om resurshushållning och avfallshantering gällande avlopp, för att nå en hållbar hantering av avfall och återföring av näringsämnen från små avlopp. Detta är särskilt viktigt i och med att Naturvårdsverket är tillsynsvägledande myndighet för avloppsanordningar för fler än 200 pe.
- En samordning mellan bestämmelserna för anläggningar för 1-200 pe och fler än 200 pe behövs, inte bara genom att lätta upp bestämmelserna för anläggningar för 1-200 pe utan också genom att rätt krav ställs på rätt nivå. Exempel: Om det inte finns några riktlinjer för rening av bakterier för anläggningar för fler än 200 pe bör detta inte automatiskt innebära att det inte ska finnas några riktlinjer för anläggningar för 1-200 pe. Istället bör frågan om det behöver införas riktlinjer för bakterierening även för anläggningar för fler än 200 pe utredas.

Avsnitt Ny 12 a §

En klar majoritet av de medlemmar som svarat på Avloppsguidens användarförenings enkät anser att ny 12 a § ska bli verklighet (se figur 1). Tydlig vägledning för bedömning av när undantag ska beviljas är dock mycket viktig för att uppnå samsyn. Det finns osäkerhet kring om det bedöms vara skäligt att separera toalettvattnet i befintliga hus och osäkerhet för hur bedömningar ska göras i praktiken.

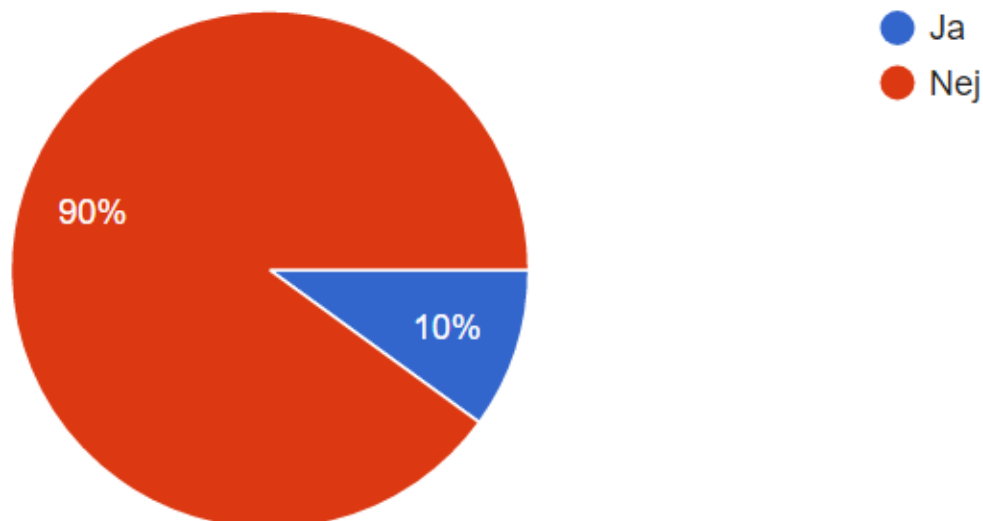
För ett lyckat införlivande av förslaget krävs att utpekandet av känsliga områden är väl genomarbetat. Endast ett fåtal kommuner har system för hållbart omhändertagande av svartvatten med spridning på åkermark i dagsläget.

Figur 1. Resultat från enkätsvar: Tycker du att HaV:s förslag ny 12 a § ska bli verklighet? (29 svar).

Avsnitt 13 §

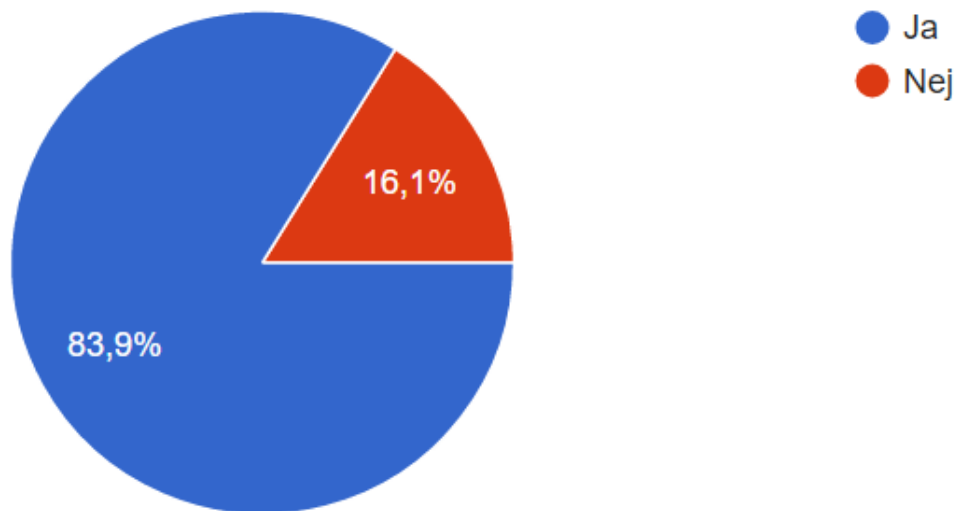
En klar majoritet av de medlemmar som svarat på Avloppsguidens användarförenings enkät anser inte att driften av små avlopp ska vara tillståndspliktig (se figur 2) och stödjer därmed förslaget i detta avseende.

Figur 2. Resultat från enkätsvar: Ska driften av små avlopp (WC) vara tillståndspliktig? (30 svar).

Avsnitt 14 §

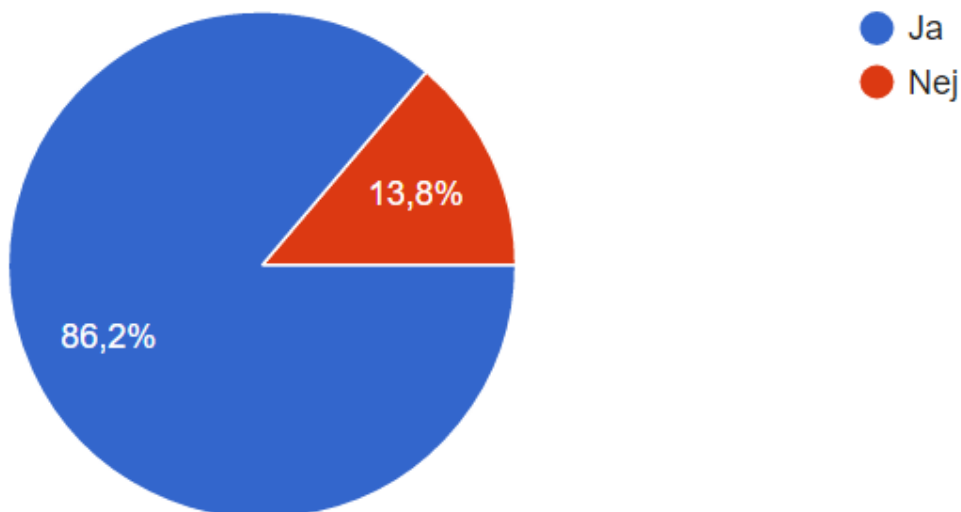
En klar majoritet av de medlemmar som svarat på Avloppsguidens användarförenings enkät håller med om vad som ska vara anmälningspliktigt respektive betraktas som underhåll av anläggningar (se figur 3) och tycker att det är bra att detta förtydligas.

Figur 3. Resultat från enkätsvar: Håller du med HaV om vad som ska vara anmälningspliktigt respektive underhåll av anläggning? (31 svar).

Avsnitt Ny 15 §

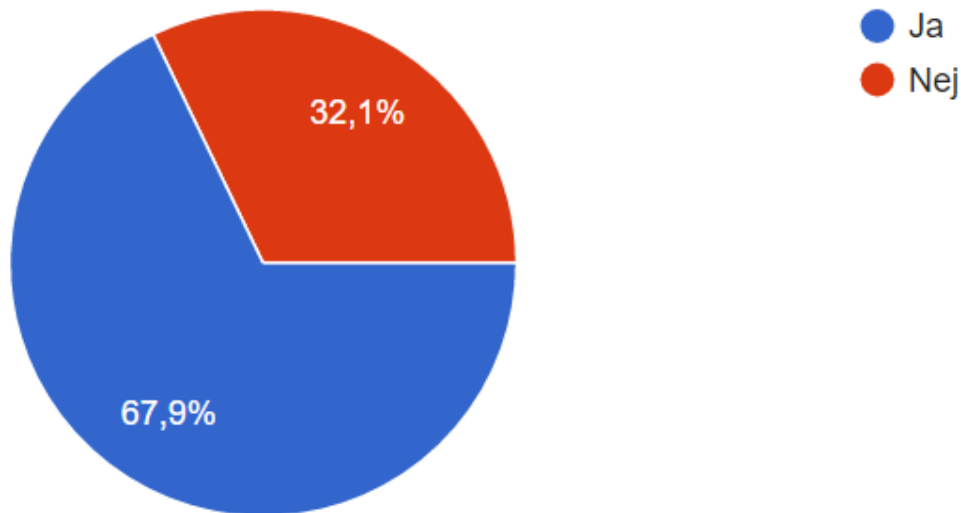
En klar majoritet av de medlemmar som svarat på Avloppsguidens användarförenings enkät stödjer kravet på certifiering (se figur 4). Det är dock inte alla som bedömer att kravet kommer innebära en garanti. Det är givetvis viktigt att kraven är väl genomarbetade för att certifieringen ska medföra så bra förutsättningar som möjligt.

Figur 4. Resultat från enkätsvar: Ska endast personer som är certifierade för uppgiften få anlägga små avlopp? (29 svar).

Avsnitt Ny 15 a §

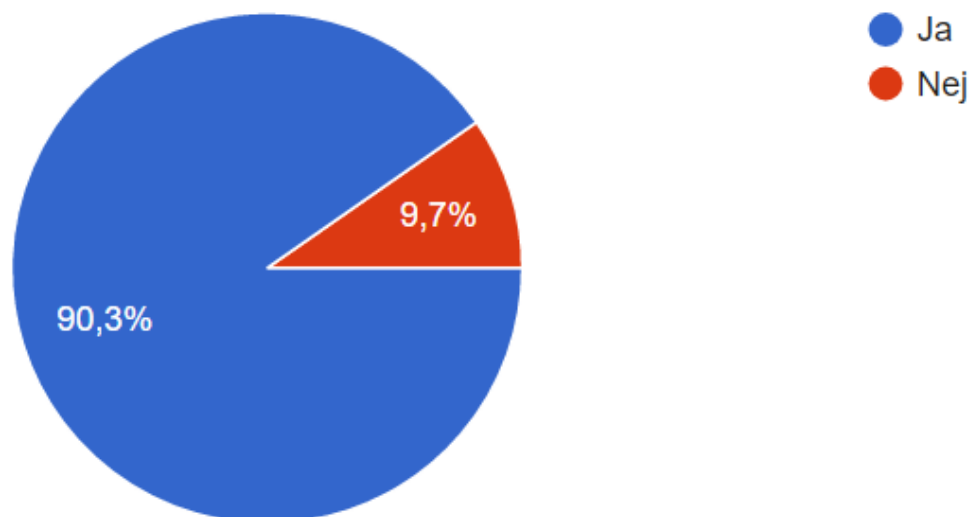
En klar majoritet av de medlemmar som svarat på Avloppsguidens användarförenings enkät bedömer att förslaget tydliggör vad ansökan ska innehålla och att det finns fördelar med det (se figur 5). Bland annat för samsyn och för entreprenörer som arbetar över kommungränserna.

Figur 5. Resultat från enkätsvar: Är det motiverat att i lagtext slå fast vad en ansökan ska innehålla? (28 svar).

Avsnitt Ny 16 a §

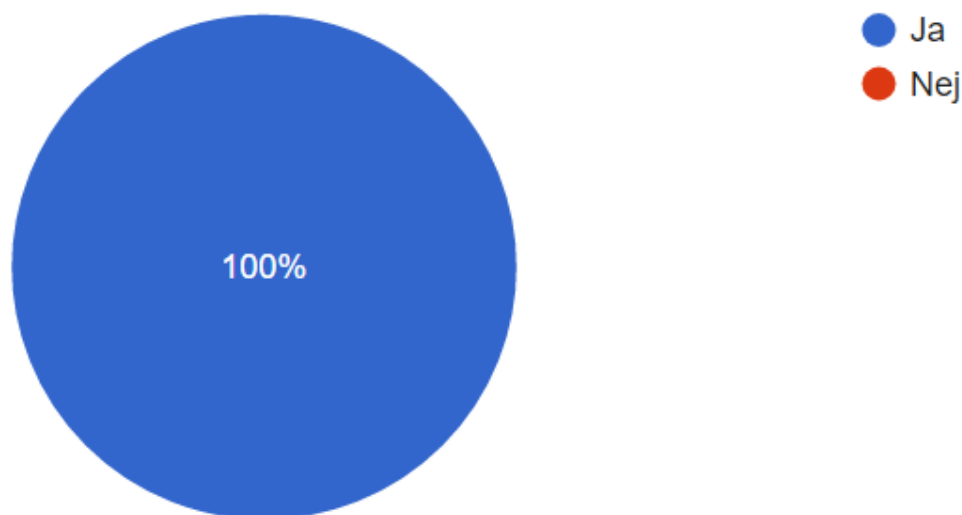
De flesta av de medlemmar som svarat på Avloppsguidens användarförenings enkät anser att ny 16 a § ska bli verklighet (se figur 6). Det bedöms dock vara mycket viktigt med en tydlig vägledning som klargör hur detta ska tolkas i praktiken.

Figur 6. Resultat från enkätsvar: Tycker du att HaV:s förslag ny 16 a § ska bli verklighet? (31 svar).

Avsnitt Ny 16 b §

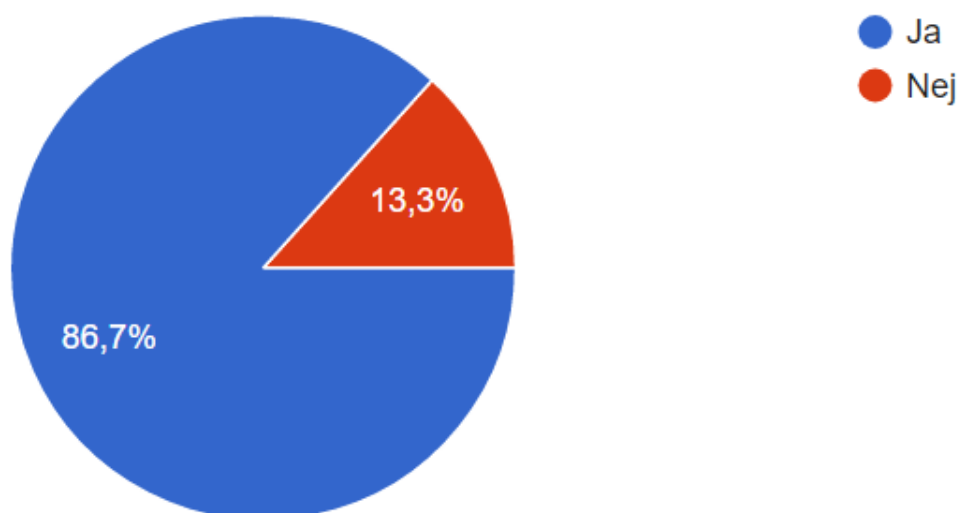
Samtliga medlemmar som svarat på Avloppsguidens användarförenings enkät anser att ny 16 b § ska bli verklighet (se figur 7). Tydlig vägledning för bedömning av horisontellt skyddsavstånd efterfrågas.

Figur 7. Resultat från enkätsvar: Instämmer du i HaV:s förslag om vertikalt och horisontella skyddsavstånd? (29 svar).

Avsnitt Ny 16 c §

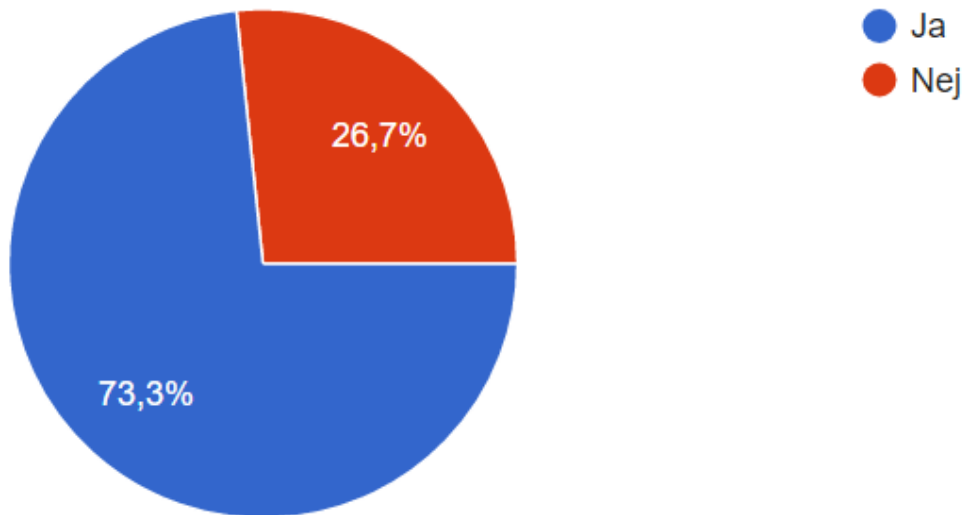
De flesta av de medlemmar som svarat på Avloppsguidens användarförenings enkät anser att ny 16 c § ska bli verklighet (se figur 8).

Figur 8. Resultat från enkätsvar: Håller du med HaV om infiltrerande anläggningar ska utrustas med delar som gör att det går att kolla grundvattennivån i anslutning till anläggningen? (30 svar).

Avsnitt Ny 16 e §

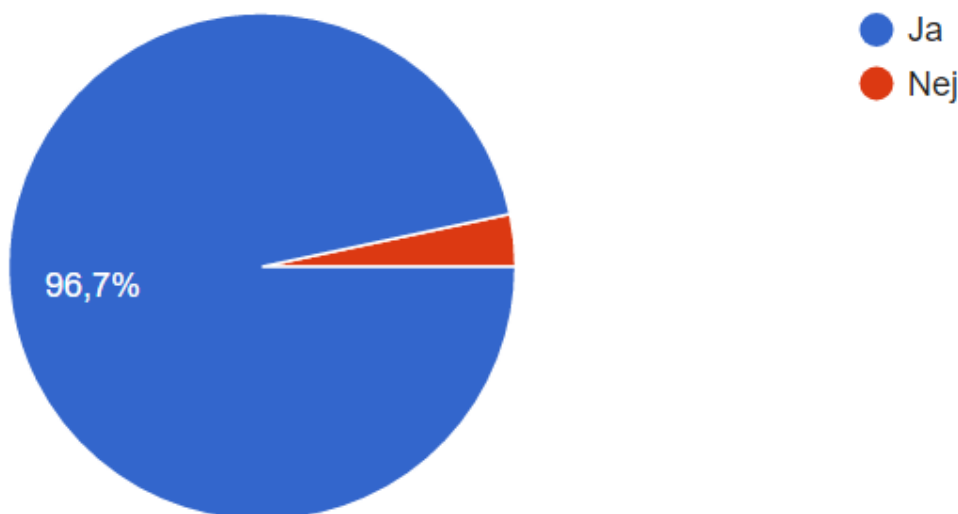
En klar majoritet av de medlemmar som svarat på Avloppsguidens användarförenings enkät anser att ny 16 e § ska bli verklighet (se figur 9). Kraven bedöms vara rimliga i förhållande till miljönyttan.

Figur 9. Resultat från enkätsvar: Tycker du att HaV:s förslag ny 16 e § ska bli verklighet? (30 svar).

Avsnitt Ny 18 a §

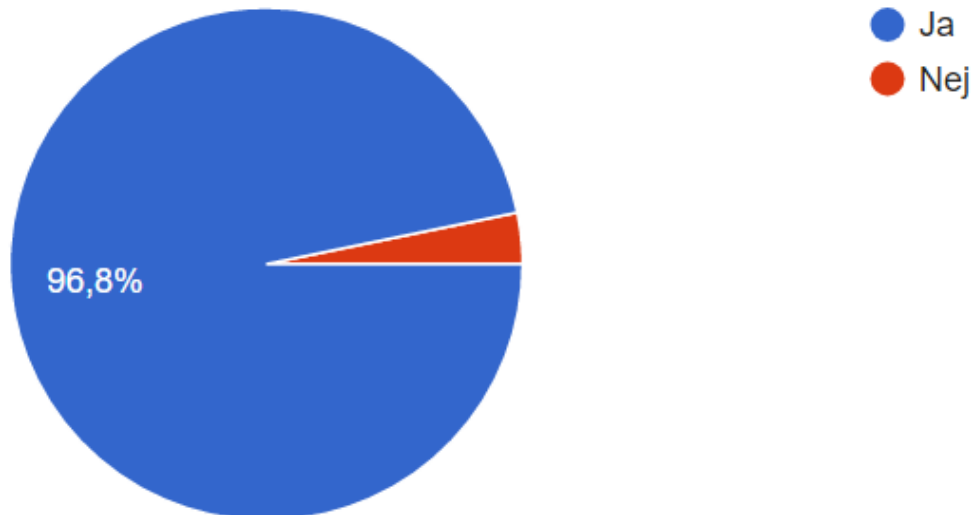
I princip samtliga av de medlemmar som svarat på Avloppsguidens användarförenings enkät anser att ny 18 a § ska bli verklighet (se figur 10). Många kommuner har haft detta krav sedan länge.

Figur 10. Vore det bra med krav på utförandeintyg som HaV förslår i ny 18 a §? (30 svar).

Avsnitt Ny 19 a §

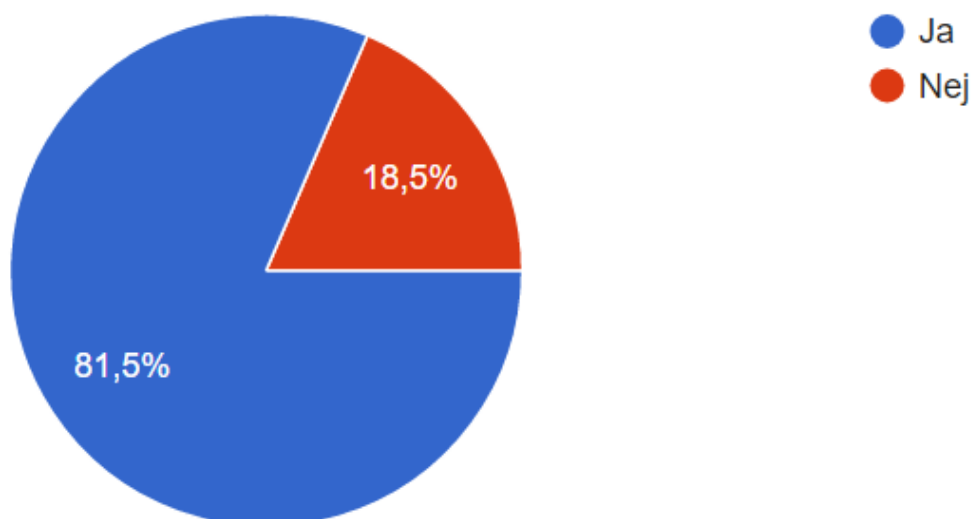
I princip samtliga av de medlemmar som svarat på Avloppsguidens användarförenings enkät anser att ny 19 a § ska bli verklighet (se figur 11).

Figur 11. Resultat från enkätsvar: Tycker du att HaV:s förslag ny 19 a § ska bli verklighet? (31 svar).

Avsnitt Ny X § Tillsynsbestämmelse, kontroll efter installation

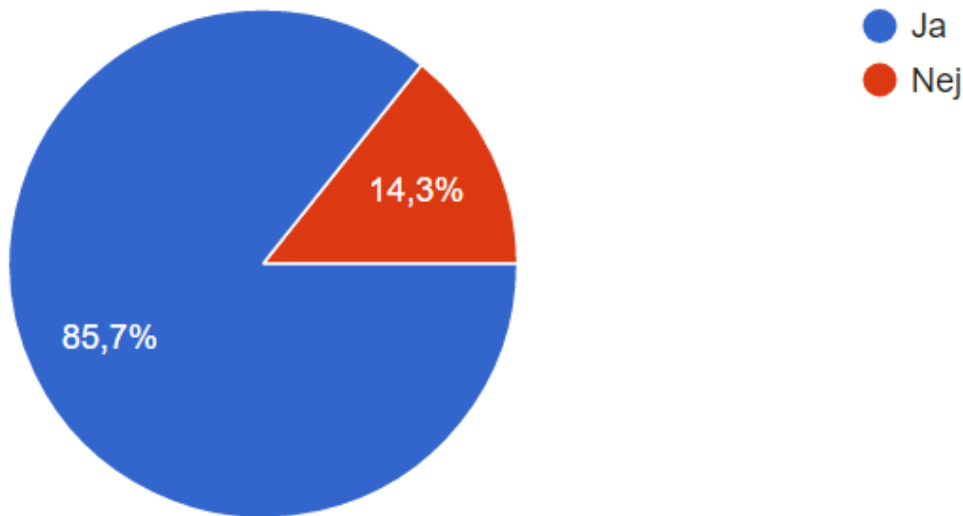
En klar majoritet av de medlemmar som svarat på Avloppsguidens användarförenings enkät anser att ny X § tillsynsbestämmelse, kontroll efter installation, ska bli verklighet (se figur 12).

Figur 12. Instämmer du i HaV:s förslag om kontroll efter installation? (X §) (27 svar).

Avsnitt Ny Y § Tillsynsbestämmelse, kontinuerlig kontroll

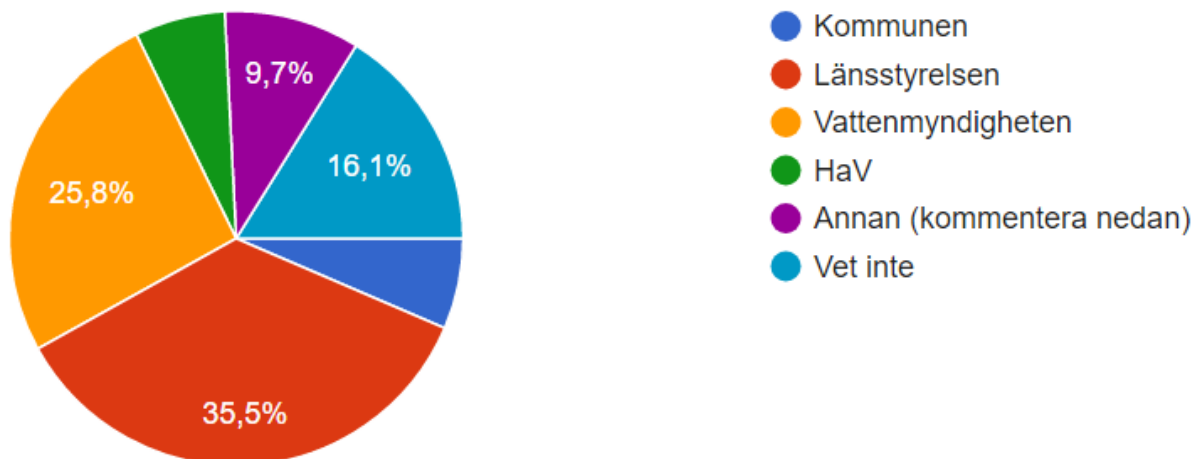
En klar majoritet av de medlemmar som svarat på Avloppsguidens användarförenings enkät anser att ny Y § tillsynsbestämmelse, kontinuerlig kontroll, ska bli verklighet (se figur 13).

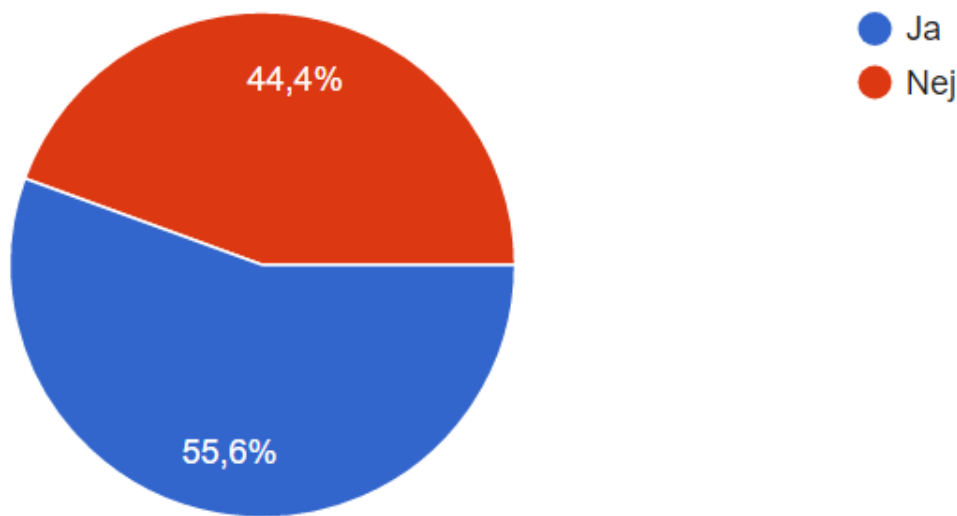
Figur 13. Resultat från enkätsvar: Instämmer du i HaV:s svar om kontinuerlig kontroll? / (Y §) 28 svar).

Avsnitt Ny Z § Utpekande av områden som är känsliga för utsläpp av toalettavloppsvatten

Nästan en tredjedel vardera anser att vattenmyndigheten respektive länsstyrelsen ska vara ansvariga för att peka ut känsliga områden (se figur 14). Därmed tycker en klar majoritet att kommunen inte ska vara ansvarig för utpekandet. Drygt hälften anser att HaV behöver utreda frågan vidare (se figur 15).

Figur 14. Utpekande av känsliga områden (Z §) – Vilken aktör tycker du ska peka ut känsliga områden? (31 svar).

Figur 15. Resultat från enkätsvar: Utpekande av känsliga områden (Z §) – Behöver HaV utreda frågan vidare? (27 svar).

En del kommuner anser att det är en förutsättning att utpekandet sker över kommunal nivå för att bedömningarna inte ska bli olika däremot är det flera som påpekar att vi kommuner har lokal kompetens som kan vara viktig för att ta fram ett så bra underlag som möjligt för att kunna göra en korrekt analys.

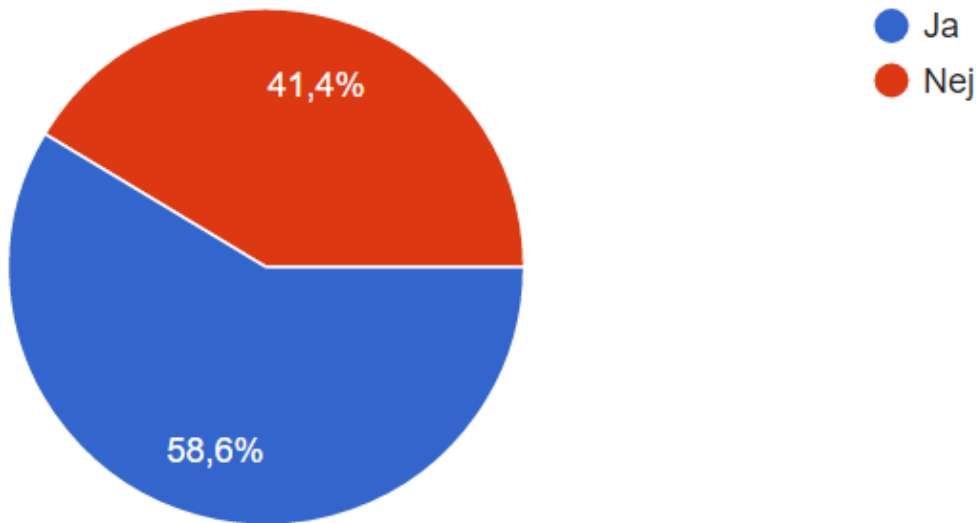
Styrelsens kommentarer:

Det är viktigt att kommunernas lokalkunskap tas med i utpekandet av känsliga områden, oavsett vem som är ansvarig. Användarföreningens styrelse anser även att det är viktigt att det blir tydligt vilken arbetsinsats kommunerna behöver räkna med. Om länsstyrelserna eller vattenmyndigheterna ansvarar för att peka ut känsliga områden finns det en risk att kommunerna kommer behöva lägga ned mycket tid på arbetet, på grund av deras lokalkunskap, som inte syns om detta inte är räknat på från början.

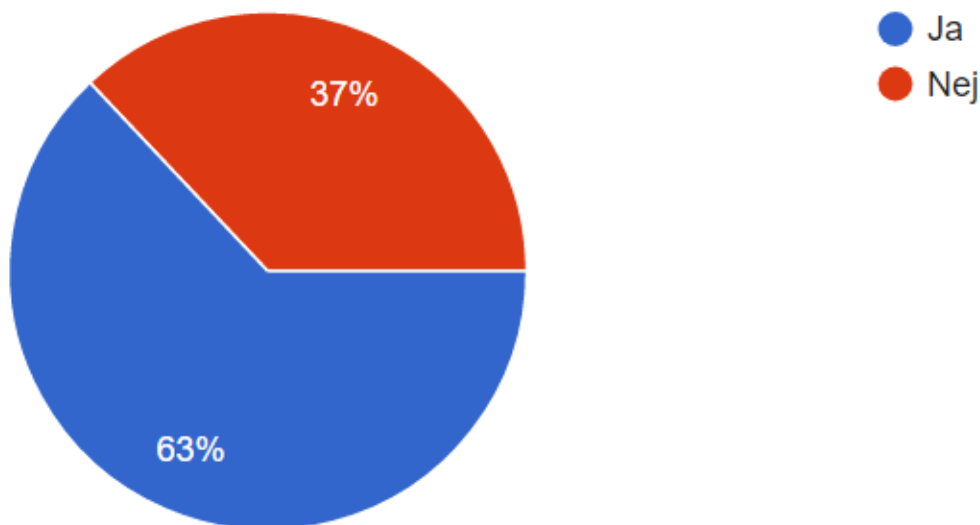
Styrelsen anser att det är viktigt att det sker en samordning mellan grannkommunerna, i arbetet med att peka ut känsliga områden, för att minska risken för olika bedömningar. Erfarenheten är att många kommuner i dagsläget bedömer väldigt olika när det gäller var/när normal respektive hög skyddsnivå ska gälla.

Avsnitt Överträdelse av nya 15 § FMH, 18 a § FMH samt nya tillsynsbestämmelserna

Omkring två tredjedelar bedömer att föreslagna bestämmelser är motiverade (se figur 16) och en majoritet bedömer att de föreslagna beloppen ligger på rätt nivå (se figur 17). En del kommuner gör dock olika bedömningar för olika överträdelser. Åsikterna om miljöstraffavgifter spretar gällande ett flertal aspekter, bland annat nivå, nytta och resurssynpunkt (tillsynsmyndigheternas tid).

Figur 16. Resultat från enkätsvar: Nya bestämmelser om MSA – Tycker du att föreslagna bestämmelser är motiverade? / (Överträdelse 14-15, 18 a, X,Y §§) (29 svar).

Figur 17. Resultat från enkätsvar: Nya bestämmelser om MSA – Tycker du att föreslagna beloppen ligger på rätt nivå? (24 svar).

Övriga kommentarer från användarföreningens styrelse

Tillsynsmyndigheternas erfarenheter av skötselkrävande teknik:

I dagsläget finns mycket erfarenhet av tillsyn på små avloppsanläggningar i landet. Många kommuner har kommit igång med att gå igenom de äldre små avloppsanläggningarna och att ställa krav på de som är bristfälliga. Ett problem som är genomgående för alla typer av avloppsanläggningar är fastighetsägarnas brist på kunskap kring hur sina anläggningar fungerar och vilket ansvar som ligger på dem. Det finns även brister i kunskapen hos flera av de entreprenörer som inrättar anläggningarna. Användarföreningens styrelse anser att det krävs en uppryckning när det kommer till inrättande och skötsel av små avloppsanläggningar.

Avloppsguidens användarförening

Kunskapsförbristningarna hos fastighetsägarna blir dock extra tydliga och betydande när det kommer till mer skötselkrävande teknik. Erfarenheten från kommuner som utfört mycket tillsyn på minireningsverk, fosforfällor m.m. visar på att dålig skötsel till stor del beror på bristande kunskap hos fastighetsägaren. Fastighetsägaren förlitar sig många gånger på de serviceavtal som tecknas där platsbesök ofta endast sker en gång per år. Under resten av året sker mycket liten skötsel av anläggningen så länge det inte blir några driftstopp. Enligt erfarenheter i Norge är det inte rimligt att förvänta sig att privatpersoner ska kunna sköta sina egna minireningsverk på ett tillfredsställande sätt.

En certifiering av entreprenörer och servicepersonal torde kunna minska problematiken med kunskapsförbristningar en del. Problemet kvarstår dock när det kommer till fastighetsägare. Vad kan egentligen krävas av en fastighetsägare när det gäller skötselkrävande teknik? Vilket ansvar kan ställas på serviceföretagen när avtal har tecknats mellan dem och fastighetsägaren? Detta behöver bli tydligt för att tillsynsmyndigheterna ska kunna göra korrekta bedömningar och ställa rätt krav vid provning och tillsyn av skötselkrävande teknik.

Vägledning:

Innan ny författning träder ikraft behöver en tydlig vägledning vara framtagen. Framförallt behöver det vara tydligt vad som ska bedömas utgöra särskilda skäl för de bestämmelser där undantag kan göras.

I vägledningen behöver det vara tydligt att det som står där ska följas som en huvudregel. Det finns annars en risk för att provning och tillsyn av små avlopp även i fortsättningen kommer hanteras väldigt olika i landets kommuner.

Problematik med lagstiftning om små avloppsanläggningar:

Användarföreningens styrelse upplever att det finns en problematik med att blanda bestämmelser om stora miljöfarliga verksamheter med de för små avlopp. I dagsläget likställs små avloppsanläggningar med vattentoalett med A och B verksamheter när det gäller krav på tillstånd. Det kan bli förvirringar när avloppsanläggningar dimensionerade för upp till 200 pe är tillståndspliktiga medan anläggningar dimensionerade för 201-2000 pe är anmälningspliktiga.

För att komma bort från denna problematik skulle bestämmelserna om små avloppsanläggningar kunna brytas ut från FMH och tillsammans med de nya bestämmelserna samlas i en egen författning.

Avloppsguidens användarförening

Anna Ericsson
Ordförande

Avloppsguidens användarförening